

Sygn. akt IV U 598/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 czerwca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Rafał Jerka
Protokolant:	sekr. sądowy Dominika Orzepowska

po rozpoznaniu w dniu 23 czerwca 2017 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy R. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania R. R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 28 marca 2017 r. nr (...)

o d d a l a o d w o ł a n i e

SSO Rafał Jerka

Sygn. akt : IV U 598/17

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 28 marca 2017 roku, znak: (...) odmówił przyznania wnioskodawcy R. R. emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j.Dz.U.2016.887 z zm.) Organ podniósł, że wnioskodawca nie udowodnił wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu. Zakład nie uwzględnił jako pracy w szczególnych warunkach żadnego okresu zatrudnienia wnioskodawcy, bowiem skarżący nie przedłożył wymaganych świadectw pracy w warunkach szczególnych, a jedynie „zwykłe” świadectwa pracy.

Od powyższej decyzji odwołanie złożył R. R., wnosząc o jej zmianę i przyznanie prawa do emerytury. W uzasadnieniu stanowiska argumentował, że organ rentowy niesłusznie nie uwzględnił, że w okresie od dnia 13 marca 1974 r. do 14 czerwca 1977 r. w (...) w S. oraz od dnia 15 czerwca 1977 r. do dnia 31 maja 1994 r. w Przedsiębiorstwie (...) w O. – pracował w szczególnych warunkach. Wyjaśnił, że według przedłożonych świadectw pracy zajmował stanowiska:

pracownika magazynowego, mechanika, kierowcy, które wiązały się z pracą operatora wózka widłowego, spalinowego o udźwigu powyżej 3,5 tony oraz kierowcy samochodu ciężarowego powyżej 3,5 tony przy urządzeniach do mieszanki pasz, załadunku i rozładunku wagonów kolejowych. Wniósł przy tym o przesłuchanie świadków na okoliczność charakteru wykonywanej tam pracy.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

R. R., ur. dnia (...), ukończył szkołę podstawową dla pracujących w czerwcu 1973 r.

Przebieg pracy skarżącego w latach 1974-1998 przedstawiał się następująco:

W dniu 13 marca 1974 r. wnioskodawca podjął zatrudnienie w (...)w S. k/O. na stanowisku pracownika grupy załadunkowej i wyładunkowej. W dniu 22 stycznia 1975 r. ukończył kurs kierowców wózków akumulatorowych i spalinowych. Od dnia 1 lutego 1975 r. jako operator wózka widłowego spalinowego powyżej 3,5 tony zobowiązany był do dokonywania załadunku i rozładunku urządzeń wózkiem widłowym oraz do dbania o sprawność powierzonego sprzętu i utrzymania go w ciągłości eksploatacyjnej. Wnioskodawca będąc operatorem wózka widłowego przewoził materiały z magazynu na samochody i wagony kolejowe. Dotyczyło to takich towarów jak części do samochodów marki: Ż., N. i S. (resory, mosty, zawieszania, inne części wymienne). W powyższym zakładzie wnioskodawca pracował do dnia 14 czerwca 1977 r., który następnie został przejęty przez nowego pracodawcę.

Po czym, od dnia 15 czerwca 1977 r. został zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w O. (przejęcie przez nowego pracodawcę) na stanowisku pracownika magazynowego. Według akt osobowych R. R. od dnia 1 sierpnia 1981 r. otrzymał angaż na stanowisko mechanika maszyn rolniczych, a w listopadzie 1984 r. podpisał zakres obowiązków jako mechanik. Odwołujący jednak cały czas był kierowcą wózka widłowego. Wówczas przewoził wózkiem widłowym do załadunku i rozładunku części niezbędne do budowy mieszalni pasz. Nie dokonywał ręcznie przeładunku wymienionych towarów, gdyż jako operator przemieszczał je wózkiem w wyznaczone miejsca, co ograniczało, czy wręcz eliminowało jego wysiłek fizyczny przy załadunku i rozładunku. Prace fizyczne w tym zakresie („dźwiganie” elementów) wykonywali inni pracownicy zakładu (załadunkowi) Odwołujący jeśli w ramach swojej pracy operatora, wykonywał takie prace – to nie czynił tego stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Następnie od dnia 1 czerwca 1986 r. został przeniesiony na stanowisko kierowcy samochodu ciężarowego. Jako kierowca takiego pojazdu pracował do dnia 31 października 1993 r. Wnioskodawca jeździł samochodem ciężarowym przewożąc urządzenia do niezbędne do budowy mieszalni pasz na terenie całego kraju. Wymienione prace wykonywał codziennie w wymiarze co najmniej 8 godzin, a nawet dłużej, w zależności od wyznaczonej trasy.

Do dnia 31 maja 1994 r. skarżący był zatrudniony w tym zakładzie jako pracownik ochrony, a od dnia 1 czerwca 1994 r. do dnia 31 grudnia 1998 r. prowadził własną działalność gospodarczą.

(dowód: dokumenty w aktach emerytalnych ZUS, akta osobowe wnioskodawcy - k -12 akt sprawy, zeznania świadka W. B. - zapis audiowideo z rozprawy w dniu 23czerwca 2017 r.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego w ocenie Sądu nie zasługiwało na uwzględnienie.

Kwestią sporną w niniejszej sprawie była kwalifikacja pracy wykonywanej przez odwołującego w latach 1975 -1998 jako pracy świadczonej w warunkach szczególnych w wymaganym wymiarze 15 lat, o co wnosil R. R..

Przy ocenie powyższej kwestii należało wziąć pod uwagę, co następuje:

Po pierwsze: dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika

obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (wyrok SN z dnia 1 czerwca 2010 roku, II UK 21/10, wyrok SN z dnia 14 września 2007 roku, III UK 27/07, wyrok SN z dnia 19 września 2007 roku, III UK 38/07, wyrok SN z dnia 6 grudnia 2007 roku, III UK 66/07, wyrok SN z dnia 22 stycznia 2008 roku, I UK 210/07, wyrok SN z dnia 24 marca 2009 roku, I PK 194/08).

Po drugie: okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przewidziane rozporządzeniem w sprawie wieku emerytalnego mogą być ustalane także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia z zakładu pracy (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 r., III UZP 6/84, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 r. III UZP 48/84), a więc wszelkimi dopuszczalnymi przez prawo środkami dowodowymi.

Po trzecie: reguła z punktu drugiego podlega modyfikacji o tyle, że jakkolwiek w postępowaniu sądowym, opartym na zasadzie swobodnej oceny dowodów, nie obowiązują ograniczenia dowodowe zawarte w przepisach rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno - rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz.U. Nr 10, poz. 49 ze zm.), to jednak w rozporządzeniu tym przewidziana została pewna hierarchia dowodów, którą sąd winien kierować się przy rozpoznawaniu sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych. W pierwszej kolejności, przy ustalaniu okresów zatrudnienia, winny być uwzględniane dokumenty z przebiegu zatrudnienia - świadectwa pracy wystawione przez pracodawcę, umowy o pracę, angaże, legitymacje ubezpieczeniowe i inne dokumenty potwierdzające okresy ubezpieczenia. Dopiero, gdy dokumentacja pracownicza jest niepełna lub zawiera pewne rozbieżności dopuszczalne jest posiłkowanie się zeznaniami świadków, ale jako dowodem uzupełniającym, potwierdzającym przebieg zatrudnienia. Nie jest natomiast dopuszczalne oparcie się wyłącznie na zeznaniach świadków, w sytuacji gdy z dokumentów wynikają okoliczności przeciwne (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 r. III UZP 6/84, LEX nr 14625, z dnia 21 września 1984 r. III UZP 48/84, LEX nr 14630 oraz z dnia 27 maja 1985 r. sygn. akt III UZP 5/85, LEX nr 14635, wyrok SA z w K. z dnia 3 kwietnia 2013 r., sygn. akt III AUa 1284/12 L. nr 734024 wyrok SA we W. z dnia 17 stycznia 2012 r., sygn. akt III AUa 1482/11).

Po czwarte: przepisy prawa materialnego określające rodzaje i warunki zaliczania okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze dla celów nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym mają charakter wyjątkowy i ściśle bezwzględnie obowiązujący, jednak w świetle stanowiska Sądu Najwyższego zawartego w wyroku z dnia 22 kwietnia 2009 r., II UK 333/08, nie powinny one być wykładane zawężająco lub restrykcyjnie w sposób wykluczający je jako podstawę nabycia prawa do emerytury z uwagi na okresy zatrudnienia w specjalnych warunkach pracy. W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że „[...] w spornych przypadkach - uwzględnienie okresów wykonywania pracy szkodliwej lub uciążliwej wymaganej do przyznania emerytury w niższym wieku emerytalnym - następuje po ustaleniu rzeczywistego zakresu obowiązków oraz wykonywania bezpośrednio i stale szkodliwego zatrudnienia, tyle że ocena prawna tych ustaleń powinna być racjonalna, bez stosowania „aptekarskiej” miary lub „stopera w rękę”.

Ponadto, w myśl art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych: ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura, jeśli spełniają następujące warunki:

1) osiągną wiek wynoszący zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), co najmniej 60 lat dla mężczyzn (55 lat dla kobiet),

2) na dzień 1 stycznia 1999 r. posiadają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat dla mężczyzn (20 lat dla kobiet), w tym co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych wymienionych w wykazie A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8 poz. 43 ze zm.),

3) nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego.

Kierując się powyższymi wskazaniem Sąd orzekający zważył, że brak było podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji, gdyż wbrew ocenie skarżącego, nie udokumentował on 15 lat pracy w warunkach szczególnych, którą to wykonywałby stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Zgodnie z treścią cyt. rozporządzenia do kategorii prac w szczególnych warunkach należą m.in. prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, specjalizowanych, specjalistycznych (specjalnych), pojazdów członowych i ciągników samochodowych balastowych, autobusów o liczbie miejsc powyżej 15, samochodów uprzywilejowanych w ruchu w rozumieniu przepisów o ruchu na drogach publicznych, trolejbusów i motorniczych tramwajów - uszczegółowione w wykazie A, dział VIII, poz. 2 cyt. rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.

Na wykonywanie właśnie tychże prac wskazywał w odwołaniu wnioskodawca.

Zdaniem Sądu Okręgowego, w świetle poczynionych ustaleń, skarżący wykonywał prace w szczególnych warunkach jako kierowca samochodu ciężarowego powyżej 3,5 tony w okresie od 1 czerwca 1986 r. do 31 października 1993 r. w Przedsiębiorstwie (...) w O., czyli w wymiarze 7 lat i 5 miesięcy. Wnioskodawca będąc kierowcą takiego samochodu, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracował w szczególnych warunkach przewożąc na terenie całego kraju elementy do budowy wytwórni pasz. Wymieniony okres nie stanowi jednak wymaganych 15 lat takiej pracy.

W ocenie Sądu nie było bowiem przesłanek, aby okres świadczenia pracy skarżącego od dnia 1 lutego 1975 r. do dnia 31 maja 1986 r. jako operator wózka widłowego spalinowego powyżej 3,5 tony, najpierw w (...) (...) w S. k/O., a następnie w Wytwórni (...) w O., uwzględnić do stażu pracy w szczególnych warunkach.

Punktem wyjścia dla takiej oceny jest ukształtowane orzecznictwo sądowe w tym zakresie, które determinuje pogląd sądów w kwestii wykonywania w transporcie ciężkich prac załadunkowych i wyładunkowych, jako prac w szczególnych warunkach. Powyższe prace, to jest: ciężkie prace załadunkowe i wyładunkowe oraz przeładunek materiałów sypkich, pylistych, toksycznych, żrących lub parzących w transporcie zostały wymienione w dziale VIII, poz. 1 wykazu A załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. oraz uszczegółowione w Zarządzeniu Nr 16 Ministra Rolnictwa Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988 r., to jest: Transport - poz. 1 – ciężkie prace za- i wyładunkowe oraz przeładunek materiałów sypkich, pylistych, toksycznych, żrących lub parzących w transporcie:

1. ładowacz
2. robotnik przeładunkowy
3. operator (pomocnik) maszyn urządzeń sprzętu przeładunkowego.

Sąd Najwyższy odnosząc się do tej problematyki, w uzasadnieniu wyroku z dnia 12 kwietnia 2016 r., I UK 137/15 stwierdził, że wymieniony przepis wykazu A (dział VIII, poz.1) cyt. rozporządzenia określa w istocie dwa rodzaje prac w szczególnych warunkach:

- 1) ciężkie prace załadunkowe, wyładunkowe i przeładunkowe,
- 2) załadunek, wyładunek i przeładunek materiałów sypkich, pylistych, toksycznych, żrących lub parzących.

W poglądzie tym Sąd Najwyższy sprecyzował, że stała praca przy załadunku, wyładunku, czy przeładunku materiałów sypkich, pylistych, toksycznych, żrących lub parzących nie musi być ciężka, aby była znacznie szkodliwa dla zdrowia i w znacznym stopniu uciążliwa. Natomiast prace załadunkowe i wyładunkowe (i przeładunkowe) można uznać za prace o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości, gdy są ciężkie (pod względem wysiłku fizycznego) . Analogiczne stanowisko Sąd ten zajął wcześniej w wyroku z dnia 13 sierpnia 2015 r., II UK 299/14 wskazując w jego uzasadnieniu, że przepis pkt 1 działu VIII wykazu A załącznika do rozporządzenia

Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) zalicza do prac w warunkach szczególnych ciężkie prace załadunkowe i wyładunkowe oraz przeładunek materiałów sypkich, pylistych, toksycznych, żrących lub parzących w transporcie. Przepis ten w istocie wymienia dwa rodzaje prac, z których każda stanowi pracę w warunkach szczególnych. Po pierwsze, pracą taką jest wykonywanie ciężkich prac załadunkowych i wyładunkowych, a po drugie, prac przeładunkowych, które nie będąc pracami ciężkimi, dotyczą jednak materiałów sypkich, pylistych, toksycznych, żrących lub parzących.

Odnosząc powyższe rozważania do realiów niniejszej sprawy podkreślić trzeba, że odwołujący jako operator wózka widłowego, nie wykonywał żadnej z dwóch prac w szczególnych warunkach wskazanych w tym orzeczeniu. Niewątpliwie pracując przy obsłudze wózka widłowego wnioskodawca wykonywał prace fizyczne przy przeładunków towarów. Tym niemniej, praca ta stanowiła jednak jedynie część zadań pracowniczych skarżącego, a zatem nie była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Do głównych obowiązków wnioskodawcy należało bowiem przemieszczanie się i transport materiałów przy użyciu wózka widłowego, co w sposób oczywisty ograniczało, a nawet eliminowało wysiłek fizyczny. Dlatego też jego praca jako operatora wózka widłowego, nie może podlegać zakwalifikowaniu jako ciężka praca załadunkowa i rozładunkowa. Odwołujący też nie wykonywał załadunku, wyładunku i przeładunku materiałów sypkich, pylistych, toksycznych, żrących lub parzących.

Niezależnie od poczynionych rozważań w tym zakresie zwrócenia uwagi wymaga, że Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 8 marca 2012 r., w sprawie o sygn. akt: III UK 92/11, LEX nr 1215158 przesądził, że stanowiska operatora wózka widłowego nie sposób również zaliczyć do kategorii stanowisk ujętych w załączniku do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) w dziale V pkt 3, jako stanowiska maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych. Podobne stanowisko wyraził również Sąd Apelacyjny w Lublinie w uzasadnieniu orzeczenia z dnia 19 grudnia 2012 r., w sprawie III AUa 874/12. Sąd Okręgowy w zupełności podziela zaprezentowany pogląd.

Ponadto, w orzecznictwie sądowym przyjmuje się, że z przywileju przejścia na emeryturę przy niższym wieku emerytalnym mogą korzystać wyłącznie pracownicy, którzy byli rzeczywiście zatrudnieni stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szkodliwych warunkach. Zatem włącznie okresy wykonywania zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy kreują i wypełniają weryfikowalne kryterium uznania pracy o cechach znacznej szkodliwości dla zdrowia lub znacznego stopnia uciążliwości, lub wymagającej wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Taki sam warunek odnosi się do wymagania stałego wykonywania takich prac, co oznacza, że krótsze dobowo (nie w pełnym wymiarze obowiązującego czasu pracy na danym stanowisku), niestałe świadczenie pracy, wyklucza dopuszczalność uznania pracy za świadczoną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wskutek niespełnienia warunku stałej znacznej szkodliwości dla zdrowia lub stałego znacznego stopnia uciążliwości wykonywanego zatrudnienia (por. np. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 12 marca 2013 r. III AUA 1702/12).

Reasumując, w świetle wskazanego orzecznictwa oraz całego zebranego w sprawie materiału dowodowego, w tym dokumentacji pracowniczej skarżącego (k – 12 akt sprawy), której Sąd zażądał na potrzeby niniejszego procesu, oraz zeznań świadka W. B., udowodniony w procesie łączny okres pracy w warunkach szczególnych wnioskodawcy, nie stanowi wymaganych przepisami ubezpieczeniowymi 15 lat takiej pracy.

Na marginesie jedynie wspomnieć trzeba, że dokumentacja osobowa dotycząca pracy świadczonej przez skarżącego w Przedsiębiorstwie (...) w O., (wcześniej w (...) (...) w S. k/O.), nie odzwierciedlała rzeczywistego charakteru wykonywanej przez niego pracy. Według wpisów w angażach wnioskodawca zajmował stanowiska: pracownika magazynu, mechanika, czy mechanika maszyn rolniczych, podczas gdy w rzeczywistości był operatorem wózka widłowego spalinowego powyżej 3,5 tony.

W ocenie Sądu orzekającego, ubezpieczony nie spełnił zatem przesłanki materialnej w postaci udokumentowanego okresu 15 lat pracy w szczególnych warunkach, co zamyka drogę do przyznania emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W tym stanie rzeczy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., Sąd Okręgowy oddalił odwołanie wnioskodawcy.

/-/ SSO Rafał Jerka